

Københavns Miljø TV
Allégade 12, st.
2000 Frederiksberg

Att. Peter Marsling

RADIO- OG TV-NÆVNET

Mediesekretariatet

2. juli 2009

Ulrike Clade Christensen
Fuldmægtig, cand.jur.

ucc@bibliotekogmedier.dk
Direkte tlf.: 3373 3334

Klage over skjult reklame for en homøopat i tv-program sendt af Københavns Miljø TV på Kanal 23 (i København)

Sundhedsstyrelsen har i skrivelse af 28. november 2008 bedt Radio- og tv-nævnet at tage stilling til, hvorvidt der forekommer skjult reklame i et tv-program om homøopat Christian Andersen, sendt af den lokale tv-station Københavns Miljø TV på Kanal København den 20. oktober 2008 kl. 20.00 - 20.30:

”...

Sundhedsstyrelsen skal hermed gøre opmærksom på, at den lokale tv-station Københavns Miljø TV på Kanal København den 20. oktober 2008 kl. 20-20.30 bragte et program om homøopat Christian Andersen, hvori der er omtalt sundhedsydelse.

TV- og Radionævnet bedes i den forbindelse tage stilling til, hvorvidt der i forhold til indslaget er tale om skjult reklame.

Sundhedsstyrelsen skal anmode om at blive orienteret om afgørelsen, idet annoncering for sundhedsmæssig virksomhed i TV ikke må finde sted, jf. lov nr. 326 af 6. maj 2003 om markedsføring af sundhedsydelse § 2, stk. 5.

..”

Beskrivelse

Københavns Miljø TV har som bilag til hørings svar af 19. januar 2009 tilsendt Radio- og tv-nævnet en cd-rom med udsendelsen ”Influenza – Indsprøjtning eller...” sendt af Københavns Miljø TV på Kanal 23 (i København) den 20. oktober 2008 mellem kl. 20.00-20.30.

Udsendelsen varer i alt 12 minutter og 40 sekunder.

Udsendelsen begynder med en visning af et gadehjørne, hvorefter kameraet zoomer ind på et vejskilt, hvorpå der kan læses ”Rathsacksvej”.

Derefter vises i et par sekunder et gammelt emaljeskilt på en havestol, hvorpå der står "Chr. Andersen".

Imens indleder en kvindelig speaker udsendelsen med ordene:

"Vi er på besøg hos Christian Andersen på Rathsacksvej 27. Og det er vi så igen, for vi har været her tidligere og talt om koralsand, og nu skal vi tale om influenzaindsprøjtninger."

Efterfølgende interviewes homøopat Christian Andersen i klinikken.

Speakereren (som ikke vises i billedet) siger:

"Du har et alternativ til de her indsprøjtninger, fordi du ikke er så glad for dem?"

C. A. svarer:

"Der findes nogle forskellige ting, som vi får fra Frankrig, og det ene hedder Influsinum. Det er nogle forskellige influenzavirus, som man har lagt ned i et homøopatisk middel, som man har testet i Frankrig, og fundet ret virksomt, det kan man så give forebyggende mod den forbandede influenza.

...

Vi forsøger at få folk til at få det bedre på en naturlig måde."

I ca. 3 sekunder vises et nærbillede af en pakke med det homøopatiske middel "Influsinum" og ligeledes en plastikkurv fyldt med forskellige små flasker, hvor etiketterne ikke er læselige.

Interviewet handler i det følgende om influenzaindsprøjtninger. C. A. omtaler bl.a. forskellige bivirkninger som allergiske reaktioner ved sådanne vaccinationer.

Speakereren spørger:

"Og hvordan gør du efter man har fået en indsprøjtning, som man er blevet syg af? Hvordan kan du oprette balancen?"

C. A. svarer:

"Ja, man kan gå ind med andre homøopatiske midler som går ind på vaccinationsskader, og det gør man så i 4-8 dage bagefter. I 80 % af tilfældene retter mennesket sig op igen.

..."

Interviewet handler herefter om immunsystemets vigtighed, samt om, at man kan nedsætte risikoen for at få influenza ved at indtage "Influenzinum" eller andre homøopatiske midler fra helsekostforretninger som "Echinacea".

Der vises billeder af benene af en patient, der ligger ned. Forskellige steder er der sat sugekopper med lange plastikslanger til hans hud.

To gange vises der billeder af avisartikler, der omhandler behandlinger foretaget af Christian Andersen. Visningerne varer få sekunder og overskrifterne ("*Han hjælper barnløse par*" og "*Udsigterne var dystre, men Tina og Ole gav ikke op: Lykken er en datter*") er kun svært læsbare på grund under den korte visning.

I det følgende skifter interviewets emne til vakuumterapi, og der vises flere billeder af patienters legemer påsat sugekopper, herunder hvordan sugekopperne fjernes.

C. A. udtaler bl.a.:

"Vakuum er en meget dyb form for akupunktur uden nåle. Jeg har lavet et sammensat program, som jeg kan gå ind i kroppen med. Jeg kan få kroppen til at fungere på mange planer.

...

Jeg kan få kroppen til at fungere optimalt. Jeg har fjernet i masser af tilfælde diskusprolaps, kolde skuldre, gigt, nakkeproblemer. Jeg har givet blinde mennesker deres syn tilbage, jeg har givet lamme mennesker førligheden tilbage. Jeg har gjort mange forskellige ting. Det lyder måske lidt pralende, men sådan er det, det er en del af min hverdag. Det er, som man siger små mirakler, som vi laver her.

..."

Efter flere udtalelser om vakuumterapi, og hvordan C. A. herved bl.a. kan fjerne smerte, spørger speakeren til hvor mange behandlinger der er nødvendige og hvor lang tid en behandling varer.

C. A. oplyser, at han har mange patienter, der kun behøver at komme en gang, mens andre har brug for flere behandlinger, samt at der nogle han ikke kan gøre noget ved. Også behandlingstiden er forskelligt, fra 20 mi-

nutter til flere timer og han begrundet forskellene med de forskellige patienters tilstande mv.

I slutningen af interviewet siger speakeren:

"Så det vi kan konkludere her, det er, at hvis der er nogen der vil opleve det du taler om, så kan de bare komme herind og så vil du lave en individuel behandling af en eller anden slags og så vil du gøre hvad du kan for at hjælpe dem? "

C. A. svarer:

"Ja, det har jeg gjort i over 30 år, så jeg må have en berettigelse af en eller anden art."

Udsendelsen afsluttes med den samme visning af navneskiltet på en have-stol som vist i starten, samt med rulletekster. Der fremgår ingen kontakt-oplysninger til C. A. af rulleteksterne.

HØRING

Københavns Miljø TV

Københavns Miljø TV har i høringssvar af 19. januar 2009 bl.a. anført følgende til Sundhedsstyrelsens klage:

"...

Jeg vil starte med at slå fast, at vi på Københavns Miljø TV aldrig modtager penge eller ydelser for at reklamere eller bringe redaktionelt stof. Vi er ikke en kommerciel tv-station.

Jeg skal samtidig beklage, at der i starten af udsendelsen bringes et produktbillede, der i samspil med udtalelser i programmet kan udlades som en reklame for produktet. Ligesom der i slutningen af programmet forekommer udtalelser, der kan opfattes som en opfordring til at søge Christian Andersens ydelser.

Dette har ikke været tilsigtet og skyldes at vi ikke er professionelle journalister, til trods for at vi generelt kører en omfattende egenkontrol af vores programmer.

Vi vil selvfølgelig i fremtiden være særlig opmærksom omkring programmer med sundhedsmæssigt indhold.

..."

Sundhedsstyrelsen

Sundhedsstyrelsen har som svar på Mediesekretariatets høring i skrivelse af 9. marts 2009 anført følgende:

“...

Sundhedsstyrelsen kan oplyse, at det ikke er i overensstemmelse med lov nr. 326 af den 6. maj 2003 om markedsføring af sundhedsydelse på hjemmesider, at markedsføring af sundhedsydelse ikke må finde sted i fjernsynet.

Det fremgår af lovens § 2, stk. 5, at markedsføring af sundhedsydelse ikke må finde sted i fjernsynet eller på video. Baggrunden herfor er, at mediet levende billeder i almindelighed bliver betragtet som et meget stærkt medie, og at patienter må antages at være særligt påvirkelige af denne form for markedsføring, jf. pkt. 8 i vejledning nr. 100 af den 21. august 2003 om markedsføring af sundhedsydelse.

Ved markedsføring forstås enhver handling foretaget i erhvervsøjemed, hvormed der udbydes sundhedsydelse, jf. vejledning nr. 100 af 21. august 2003 om markedsføring af sundhedsydelse. Begrebet markedsføring skal forstås i vid betydning. Markedsføring kan således bestå i, at man enten skriftligt, mundtligt, billedligt eller på anden måde udbyder sundhedsydelse.

Ved sundhedsydelse forstås, jf. bekendtgørelse nr. 738 af 21. august 2003 om markedsføring af sundhedsydelse § 1, den sundhedsfaglige virksomhed, som autoriserede sundhedspersoner udfører i medfør af deres autorisation eller i øvrigt udfører, og som ikke-autoriserede sundhedspersoner har adgang til at udføre. Det fremgår af bekendtgørelsen § 2, at der ved sundhedsfaglig virksomhed forstås undersøgelse, diagnosticering, sygdomsbehandling, genoptræning, sundhedsfaglig pleje, sundhedsfaglige forebyggelsestiltag over for den enkelte patient, m.v.

Det er Sundhedsstyrelsens opfattelse, at TV-indslaget om homøpat Christian Andersen sendt den 20. oktober 2008 indeholder omtale af sundhedsydelse omfattet af lov om markedsføring af sundhedsydelse. I indslaget omtales eksempelvis, at Christian Andersen udfører forebyggende homøpatisk behandling mod influenza, homøpatisk behandling af influenza samt såkaldt vakumbehandling af gigt, smerter, diskusprolaps m.v.

Det er videre Sundhedsstyrelsens opfattelse, at der er tale om skjult reklame for Christian Andersens klinik. Der er i den forbindelse lagt vægt på:

Udsendelsen omtaler i begyndelsen, mens der vises billeder fra Frederiksberg, at adressen på klinikken.

I løbet af udsendelsen vises der periodevis billeder af artikler, der positivt omtaler behandlinger foretaget af Christian Andersen. Eksempelvis "Han hjælper barnløse par" og "Udsigterne var dystre, men Tina og Ole gav ikke op: Lykken er en datter".

Intervieweren stiller kun spørgsmål om hvad Christian Andersen kan behandle og hvordan det foregår. Derved understøtter interviewformen, at indslaget udelukkende bliver en fremvisning af klinikkens ydelser uden at der stilles kritiske spørgsmål.

Christian Andersen omtaler sine forskellige behandlinger i stærkt rosende vendinger, eks. : "Man kan nedsætte risikoen for influenza væsentligt ved at indtage homøopatiske remedier", "bruge andre homøopatiske produkter, som kan gå ind på vaccinationsskaden i 4-8 dage og i 80 % af tilfældene retter menneskene sig op igen", "Jeg har i masser af tilfælde fjernet diskuprolapser, kolde skuldre, nakkeproblemer, whiplash-problemer, gigt, givet blinde mennesker synet tilbage, jeg har givet lamme mennesker førligheden tilbage – det lyder måske lidt pralende, men sådan er det. En del af min hverdag er små mirakler.."

*Sundhedsstyrelsen skal anmode om at blive orienteret, når der er truffet afgørelse i sagen.
..."*

Radio- og tv-nævnets vurdering

Radio- og tv-nævnet har i henhold til § 44, stk. 1, nr. 2, i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed jf. lovbekendtgørelse nr. 429 af 27. maj 2009 på sit møde den 29. juni 2009 behandlet sagen, og skal udtale:

Sundhedsstyrelsen har indgivet anmeldelse til Radio- og tv-nævnet vedrørende et tv-program om homøopat Christian Andersen, sendt af Københavns Miljø TV på Kanal 23 (i København), og bedt Radio- og tv-nævnet om at tage stilling til, hvorvidt der i programmet forekommer skjult reklame.

Sundhedsstyrelsen har desuden henvist til, at markedsføring for sundhedsmæssig virksomhed i fjernsyn ikke må finde sted, i henhold til § 2, stk. 5, i lov nr. 326 af 6. maj 2003 om markedsføring af sundhedsydelser.

Københavns Miljø TV har som bilag til høringsvar af 19. januar 2009 tilsendt Radio- og tv-nævnet en cd-rom med indslaget "Influenza – Indsprøjtning eller..." sendt af Københavns Miljø TV på Kanal 23 (i København) den 20. oktober 2008 kl. 20.00-20.30.

I henhold til § 72, i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 429 af 27. maj 2009 og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1368 af 15. december 2005 om reklame og sponsorering i radio og fjernsyn, skal reklamer klart kunne identificeres som sådanne, således at de i indhold og præsentation adskiller sig fra ordinære programmer. Reklamer i fjernsyn må kun sendes i blokke, som skal placeres mellem programmerne, jf. reklamebekendtgørelsens § 4, stk. 1, 1. pkt. og radio- og fjernsynslovens § 73, stk. 1, 1. pkt.

Klagen vedrører tv-programmet "Influenza – Indsprøjtning eller...", der handler om alternativer til influenzaindsprøjtninger. Udsendelsen indeholder et interview med homøopat C. A. og visning af klienter under behandling på hans klinik. Interviewet omhandler alternative behandlingsformer til forebyggelse af influenza, samt behandling af allergiske reaktioner på influenzaindsprøjtninger og forskellige andre sygdomme og smerter, som han tilbyder.

Skjult reklame defineres i artikel 1c i direktiv 89/552 EØF som følgende: "mundtlig eller visuel fremhævelse af varer eller tjenesteydelser eller af en vareproducent eller en tjenesteydelsesleverandørs navn, varemærke eller aktiviteter i programmer, når fremhævelsen er tilsigtet fra tv-radio-spredningsorganets side i reklameøjemed og vil kunne vildlede offentligheden med hensyn til arten af denne fremhævelse. En fremhævelse anses navnlig for at være tilsigtet, når den foretages mod vederlag eller lignende betaling." For at udgøre skjult reklame skal fremhævelsen altså opfylde tre kumulative betingelser: Fremhævelsen skal være tilsigtet fra tv-radio-spredningsorganets side; den skal være i reklameøjemed, og den vil kunne vildlede offentligheden med hensyn til arten af denne fremhævelse.

Da skjult reklame er tilsigtet, kan det i praksis være ret vanskeligt at skelne mellem skjult reklame og lovlige henvisninger til varer m.v.

Kommissionen har derfor i sin fortolkningsmeddelelse om visse aspekter ved bestemmelserne i direktivet om "fjernsyn uden grænser" i forbindelse med tv-reklamer (2004/C 102/02) bestemt, at det er berettiget at anvende kriteriet "uberettiget fremhævelse" af en vare eller tjenesteydelse eller en

virksomheds varemærke eller navn: Det urimelige kan bl.a. ligge i, at mærket eller den pågældende vare eller tjenesteydelse optræder gentagne gange eller fremhæves på en særlig måde. I den forbindelse skal der tages hensyn til det redaktionelle indhold i de udsendelser, disse elementer indsættes i. Hvis en vare f.eks. fremhæves uden berettigelse i forhold til udsendelsens redaktionelle indhold eller på grund af en påvirkning, som det redaktionelle indhold er blevet udsat for i kommercielt øjemed, tyder det på, at der foreligger skjult reklame.

Spørgsmålet er herefter, om omtalen og eksponeringen af homøopat C. A. og hans klinik i udsendelsen "Influenza – Indsprøjtning eller..." må betragtes som skjult reklame og dermed er udsendt i strid med reglerne.

Nævnet skal i denne forbindelse bemærke, at omtalen af forskellige alternative behandlingsformer samt homøopatens udtalelser om sundhed og sund livsstil isoleret set kan være berettigede i forhold til udsendelsens redaktionelle formål, nemlig oplysning om alternative behandlingsformer og sundhed generelt.

I udsendelsen vises og omtales imidlertid kun behandlingsformer, som C.A. selv tilbyder i sin klinik, ligesom der gennemgående fokuseres meget på personen C.A. og hans evner.

Den første del af interviewet handler overordnet om alternativer til influenzazindsprøjtninger samt behandling af allergiske reaktioner på influenzavaccinationer.

Efter Radio- og tv-nævnets vurdering indeholder interviewet kun delvist saglige og generelle informationer til emnet.

Radio- og tv-nævnet er af den opfattelse, at der gennem de stillede spørgsmål og svar under interviewet samt de underlagte billeder i udsendelsen samlet set opnås den virkning, at netop de på C.A.'s klinik udførte behandlingsformer og deres fortrin fremhæves.

Nævnet finder desuden, at homøopatens succes med behandling af blandt andet alvorlige sygdomme omtales på en gennemgående anprisende måde.

Særligt interviewerens sidste spørgsmål indeholder efter Nævnets opfattelse en åben opfordring til at opsøge C.A.:

"Så det vi kan konkludere her, det er, at hvis der er nogen der vil opleve det du taler om, så kan de bare komme herind og så vil du lave en indivi-

duel behandling af en eller anden slags og så vil du gøre hvad du kan for at hjælpe dem? ”

Nævnet skal derudover bemærke, at der i starten af udsendelsen nævnes homøopatens adresse, og der zoomes ind på et gadeskilt. Idet udsendelsen blev sendt på Kanal 23 i København, anser Nævnet dette som en angivelse af en kontaktadresse, der er tilstrækkeligt for seeren til at finde frem til behandleren.

Radio- og tv-nævnet er derfor af den opfattelse, at den gennemgående fremhævelse af homøopat C.A. og behandlingsformerne, der tilbydes på hans klinik sker uden redaktionel berettigelse i forhold til almindelig forbrugerinformation om alternative behandlingsformer og sundhed.

Radio- og tv-nævnet har foranlediget af Sundhedsstyrelsens anmeldelse til Nævnet bedt Sundhedsstyrelsen om en udtalelse om, hvorvidt udsendelsen om homøopaten C.A. omhandler sundhedsydelser omfattet af lovgivningen om markedsføring af sundhedsydelser.

Sundhedsstyrelsen anfører i høringsvar af 9. marts 2009, at udsendelsen omhandler sundhedsydelser omfattet af lov om markedsføring af sundhedsydelser, idet der i indslaget bl.a. omtales, at Christian Andersen udfører forebyggende homøopatisk behandling mod influenza, homøopatisk behandling af influenza samt såkaldt vakuumbehandling af gigt, smerter, diskusprolaps m.v.

Nævnet finder på denne baggrund, at fremhævelserne af homøopat C.A. og hans klinik i udsendelsen "Influenza – Indsprøjtning eller..." har karakter af skjult reklame for sundhedsydelser.

Derudover skal Radio- og tv-nævnet udtale, at der også i visningen og den uddybende omtale af det homøopatiske middel "Influensinum" ligger en fremhævelse af dette produkt. Nævnet lægger her navnlig vægt på, at der i flere sekunder zoomes tæt ind på en pakke, hvorpå midlets navn tydeligt kan læses, samt at C.A. omtaler præparatets virkning uddybende og anprisende i interviewet.

Nævnet er af den opfattelse, at også denne fremhævelse sker uden redaktionel berettigelse i forhold til udsendelsens redaktionelle formål.

På denne baggrund finder Nævnet, at også denne visning og omtale har karakter af skjult reklame.

På baggrund heraf har Radio- og tv-nævnet på sit møde den 29. juni 2009 truffet følgende

AFGØRELSE:

Programmet "Influenza – Indsprøjtning eller..." sendt af Københavns Miljø TV på Kanal 23 (i København) den 20. oktober 2008, indeholder skjult reklame i strid med § 72, i lov om radio- og fjernsynsvirksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. nr. 429 af 27. maj 2009 og § 3, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1368 af 15. december 2005 om reklame og sponsorering i radio og fjernsyn.

Christian Scherfig
formand

/ Ulrike Clade Christensen
nævnsssekretær

Kopi til:
Sundhedsstyrelsen